

**O'ZBEKISTON XALQARO
ISLOMSHUNOSLIK
AKADEMIYASI**

**O'ZBEKISTONDA SHHT
XALQ DIPLOMATIYASI
MARKAZI**

XALQARO MUNOSABATLAR KAFEDRASI

**YANGI MARKAZIY OSIYO INTEGRATSIYASINING
SIYOSIY-IQTISODIY VA MADANIY-GUMANITAR
JIHATLARI**

xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiya materiallari

TO'PLAMI

Toshkent – 2025

UO'K: 327 | 5-15+7

KBK: 66/4 | 5+7

Yangi Markaziy Osiyo integratsiyasining siyosiy-iqtisodiy va madaniy-gumanitar jihatlar: xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami: Toshkent, 2025-yil 27-may / Mas'ul muharrir: PhD, dots. M.Nazirov. – T.: O'zXIA, 2025. – 362 b.

Mas'ul muharrir:

M. Nazirov – siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Tahrir hay'ati:

F. Karimov – siyosiy fanlar doktori, professor

B. Berdiyev – siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Sh. Akmalov – siyosiy fanlar nomzodi, dotsent

N. Qalqanov – siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

J. Akramov – siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

M. Xurramov – tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Mazkur to'plamga O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 27-dekabrdagi 490-son buyrug'i, O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi rektorining 2025-yil 24-yanvardagi 01-18-son buyrug'iga binoan binoan O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasida 2025-yil 27-may kuni "Yangi Markaziy Osiyo integratsiyasining siyosiy-iqtisodiy va madaniy-gumanitar jihatlar" mavzusida o'tkazilgan an'anaviy xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari kiritilgan.

To'plam O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi Ilmiy, o'quv-uslubiy kengashining 2025-yil 4-iyundagi 9-sonli majlisi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

To'plamga kiritilgan materiallar mazmuniga mualliflar mas'uldirlar.

© O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi, 2025.

ЎЗБЕКИСТОН ВА ЖАЗОИР ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИКНИ ЎРНАТИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИСТИҚБОЛЛИ ЙЎНАЛИШЛАРИ

ОТАБЕК РАСУЛОВ

*ЎзХИА Ислом иқтисодиёти ва
халқаро муносабатлар факультети декани ўринбосари*

Ўзбекистон ва Жазоир ўртасидаги алоқалар тарихий илдизларга эга ва Совет даврида ўрнатилган анъанавий дўстона алоқалар, иқтисодий ва гуманитар ҳамкорликка асосланган. Мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб Жазоир Совет Иттифоқи ва алоҳида иттифоқ республикалари, шу жумладан, Ўзбекистон билан алоқаларни ўрнатишни ва ривожлантира бошлади. Ушбу муносабатларнинг ривожланишига Жазоир Демократик Республикаси раҳбарияти ва халқи мустақиллик учун кураш давомида социалистик давлатлар томонидан сиёсий ва моддий ёрдам кўрсатилганлиги ёрдам берди. Ушбу ҳамкорлик барча соҳаларда - сиёсат, иқтисодиёт, фан ва маданият соҳаларида, айниқса 1960-70 йилларда муваффақиятли ривожланди, бу ЖДР деб аталмиш сайловлар билан таъминланди. социалистик йўналиш. 1980 йилларда СССР Жазоирга иқтисодий ва техник ёрдам кўрсатди. Бироқ, тадқиқотчилар таъкидлаганидек, "Жазоир инқилобий миллатчиларини социалистик қадриятларга босқичма-босқич" тортиб олиш "улуши, улар Совет мафкурачилари томонидан тушунилганидек, ҳаёт кечириб бўлмайдиган бўлиб чиқди", постколониализмнинг "социалистик босқичи" Жазоирнинг ривожланиши содир бўлмади, Араб миллатчилиги, аслида инқилобий ижтимоий ўзгаришлар. Бундан ташқари, миллатчилик ниҳоят умумий араб бирлиги ғоясидан устун келди. [1] Ушбу жараёнлар Жазоирда экстремистик кучларнинг фаоллашишига олиб келди ва бу Жазоир Демократик Республикасининг ташқи сиёсий алоқаларига салбий таъсир кўрсатди.

Бугунги кунда Жазоир табиий газнинг катта захираларига эга бўлган Шимолий-Ғарбий Африканинг етакчи иқтисодиётларидан бири (дунёнинг аниқланган захираларининг 2,37%) ва жаҳон нефть ва газ саноатида етакчилардан бири ҳисобланади (етакчи газ экспортчилари орасида 7-ўрин, ва нефть экспортчилари орасида 17-ўрин). Бу ОПЕК ва "Табиий газ экспорт қилувчи мамлакатлар форуми" нинг аъзоси, Европага Россия ва Норвегиядан кейин учинчи "кўк ёқилғи" этказиб берувчиси.

Фуқаролар уруши тугаганидан сўнг, Жазоир ўз минтақасида барқарорлик ва хавфсизликнинг мустаҳкам таянчига, терроризм ва экстремизмга қарши курашда муҳим мамлакатга айланди ва нуфузли минтақавий ташкилотларнинг фаол иштирокчисига айланди.

Буларнинг барчаси ИДРни Шимолий Африкада, айниқса Жазоирда бошланган кенг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислохотлар даврида Ўзбекистон учун истиқболли шерикка айлантиради.

Жазоир биринчилардан бўлиб Ўзбекистон Республикасининг мустақиллигини тан олди ва Тошкентда ўз элчихонасини очди, бу унинг янги мустақил бўлган Марказий Осиё давлати билан ҳамкорликни фаол ривожлантиришга тайёрлигидан далолат беради. Ўзбекистон ва Жазоир Демократик Республикаси ўртасида дипломатик алоқалар 1992 йил 30 июнда ўрнатилди. Жазоирнинг Ўзбекистондаги элчихонаси 1993 йилдан бери ишлайди.

Икки мамлакат энг юқори ва юқори даражадаги мулоқотни, шунингдек ташқи ишлар вазирликлари ўртасидаги алоқаларни давом эттиради.

2016 йилда Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий ривожланишининг янги даври бошланиши билан Президент Ш.Мирзиёевнинг янги, конструктив ва очиқ ташқи сиёсий йўналишини излаш билан ажралиб туради. Мирзиёев, Ўзбекистон Республикасининг ЖДР билан алоқаларида янги саҳифа очила бошлади. Томонларнинг муҳим, ҳали фойдаланилмаган салоҳиятини амалга ошириш учун Тошкент ва Жазоирнинг икки томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга туртки беришга бўлган қизиқиши сезиларли даражада ошди.

2016 йилда Ўзбекистон ва Жазоир икки томонлама муносабатларни янги асосда ривожлантириш учун муҳим ҳужжат — Ҳамкорлик ва маслаҳатлашувлар тўғрисидаги протоколни имзоладилар. [2] Ушбу ҳужжат сиёсий ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун кенг имкониятлар очиб берди, чунки у икки томонлама ҳамкорлик ва ўзаро манфаатли долзарб халқаро масалалар бўйича вазирликлараро маслаҳатлашувларни, шунингдек, делегациялар ва экспертлар алмашинувини назарда тутди (1-бет). Бундан ташқари, у томонларнинг келишуви билан ўзаро ҳамкорликнинг янги механизмларини яратиш имкониятини, хусусан, ҳал қилишни талаб қиладиган масалаларни кўриб чиқиш учун эксперт ва ишчи гуруҳларни тузишни назарда тутди (2-банд). Баённоманинг муҳим қоидаларидан бири шундаки, томонлар минтақавий ва халқаро барқарорлик ва хавфсизлик масалаларига алоҳида эътибор

беришга келишиб олдилар (3-банд), бу шубҳасиз Ўзбекистон ва Жазоир тинчликни мустаҳкамлаш ва хавфсизлигини таъминлашда ўзларининг муҳим ролларини акс эттиради.

Томонларнинг ҳамкорлиги халқаро ташкилотлар ва форумлар доирасида, халқаро конференциялар ва учрашувларда давом этади, шунингдек, Ўзбекистон ва Жазоирнинг учинчи мамлакатлардаги дипломатик ваколатхоналари, БМТ ва бошқа халқаро ташкилотлар амалий ҳамкорлик руҳида маслаҳатлашувлар ўтказадилар. ўзаро манфаатли масалалар.

Бунинг учун кўплаб шартлар мавжуд. Жазоир Демократик Республикасининг Тошкентдаги элчиси Носир Бушеритнинг сўзлари билан айтганда, "мамлакатларимиз ташқи сиёсатини белгилаб берадиган бир хил тамойилларга риоя қилиш биз умумий, узоқ муддатли, мустаҳкам ва самарали алоқаларни ўрнатишимиз мумкин. Мамлакатларимиз ўртасида улар тегишли бўлган минтақавий ва халқаро ташкилотларда мувофиқлаштириш, маслаҳатлашув ва ўзаро ёрдамнинг жуда сезиларли даражасини таъкидлаш фойдалидир».[3]

Жазоирнинг эски раҳбарияти даврида ҳам президентлар А. Бутефлик ва С. Мирзиёев ўзаро муносабатларни янги уфқларга олиб чиқиш учун кенгайтириш ниятида эканликларини тасдиқлаган хабарларни алмашдилар.

Президент А. Теббун Жазоир Демократик Республикасида ҳокимият тепасига келганидан сўнг, томонлар демократик ва иқтисодий ўзгаришларга, ички ва ташқи сиёсат кун тартибини янгилашга мос келадиган ислохотчилар интилишларига асосланиб, мулоқот ва ҳамкорликни фаоллаштириш имкониятига эга бўлдилар.

Жазоир томони нуқтаи назаридан «Ҳ.П. ҳокимиятга келганидан кейин бошланган муҳим ислохотлар. Шавкат Мирзиёев, шу жумладан валюта бозорини либераллаштириш, шубҳасиз, иқтисодий очиклик ва инвестицияларни жалб қилиш тенденциясини тезлаштиради. Ўз навбатида, биз ушбу воқеаларни диққат билан кузатмоқдамиз ва бу соҳада Ўзбекистон билан ҳамкорлик истиқболлари кўплаб сабабларга кўра умид бахш этади».

Адабиётлар рўйхати:

1. Богучарский Е.М. Российско-алжирское сотрудничество на рубеже столетий. //Российско-африканские отношения и образ России в

Африке. Сборник научных статей. – М.: Институт Африки РАН, 2007. – С. 108-125.

2. Протокол между Министерством иностранных дел Республики Узбекистана и Министерством иностранных дел Народно-Демократической Республики Алжир о сотрудничестве и консультациях. – г. Ташкент, 20 октября 2016 г. Вступил в силу для Республики Узбекистан 20 октября 2016 года. (на узбекском языке) // Lex.uz. - <https://www.lex.uz/acts/3061256>.
3. Насер Бушерит: Узбекистан может привлечь внимание алжирских бизнесменов. // NUZ.uz. - 27 октября 2018 г. - <https://nuz.uz/intervyu/36433-naser-busherit-uzbekistan-mozhet-privlech-vnimanie-alzhirskih-biznesmenov.html>.

MUNDARIJA

Muqaddima	3
Kirish so'zi	5
Tabrik so'zi	7
I QISM	
KARIMOV F. Diniy ekstremizm va radikalizmga qarshi kurashning milliy va xalqaro huquqiy asoslari	9
СИРОЖОВ О. Минтақавий ҳамкорлик ҳамда яшил энергетика: истиқбол ва хавотирлар	17
ЮСУПОВ У. Современные геополитические процессы, оказывающие влияние на регион Центральной Азии	22
QOLQANOV N. O'zbekiston Respublikasining mintaqada tinchlik, do'stlik va hamkorlik aloqalarini o'rnatishga qaratilgan islohotlari	25
НАЗИРОВ М. Марказий осиё - Хитой мулоқот форматининг институтлашуви нимадан дарак беради?.....	29
АКРАМОВ J. Markaziy Osiyoda XIX asrda ingliz-rus raqobati.....	35
АКМАЛОВ Ш. Афганский вектор внешней политики стран Центральной Азии: реалии и ожидания	38
ХЎЖАНОВ Б. Янги Марказий Осиё: ўзаро ишонч ва аҳил қўшничилик	44
ТУРСУНОВ Б. Тожикистон Республикаси ва Марказий Осиё давлатлари ҳамкорлиги масаласи	50
ТОЙИРМУРОДОВ Б. Тожикистон ва Ўзбекистон – икки дўст ва қардош халқларнинг тарихий алоқалари (1991-2016 йиллар)	58
НАБИЗОДА М. Тожикистон ва Ўзбекистон Республикалари ҳамкорлигининг янги даври	62
МУМИНЗОДА Н., ТУРСУНОВА З. Тожикистон ва Ўзбекистон халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги	67
КУДАЙБЕРДИЕВА Ж. Влияние финансовой грамотности на уровень финансовой безопасности: ключевые аспекты и практические рекомендации	74
ИСМАНОВА Н., ШАТАЙ-КЫЗЫ Н. Окуучуларды адептик жактан тарбиялоодогу гаджеттин таасири	81
МАМБЕТАЛИЕВА Г. Воспитание народными традициями – как самостоятельный принцип	87
ОМУРЗАКОВ С., ОМОШЕВ Т., СУЛАЙМАНОВА Д. Анализ функциональной эффективности и оценка макроэкономических показателей Кыргызской республики в условиях рыночных преобразований	94

OCHILOVA A. Markaziy Osiyo mamlakatlarining Germaniya bilan munosabatlaridagi asosiy manfaatlari	108
КИРГИЗБАЕВА Ф. Перспективы развития международного сотрудничества Узбекистана в сфере цифровизации (на примере Сингапура)	117
MURZAYEVA SH. O'zbekiston va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasidagi madaniy-gumanitar aloqalarning rivojlanishi	125
ЮЛДАШЕВ А. Марказий Осиё давлатларининг замонавий халқаро муносабатлар тизимидаги аҳамиятининг айрим жihatлари	130
ATAMURATOVA M. Globallashuv sharoitida ma'naviy - axloqiy tarbiyada tasavvuf qadriyatlarining o'rni	136
AXUNOV M. O'zbekiston respublikasining Markaziy Osiyo davlatlari bilan siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohadagi hamkorlik aloqalari	139
ТО'ХТАЙЕВ В. O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlik aloqalarida parlament diplomatiyasining o'rni	145
ТОЛЕПОВ Б. Замонавий таълимда талабаларнинг медиаконтентдан фойдаланиш компетенциясини ривожлантириш долзарб муаммо	153
YOQUBOV H. Markaziy Osiyoda mafkuraviy islohotlarni rivojlantirishda ijtimoiy-siyosiy hamkorlikning o'rni	157
ЗИНАТУЛЛАЕВ З. Ўзбек давлатчилиги тарихига оид баъзи асарларнинг тарихшунослик таҳлили	161
ALMARDANOV Q. Markaziy Osiyo davlatlarida maktabga qabul qilish tartibi va ularning o'ziga xosliklari	167
МАМАЗОВА З. Олий таълимда тарбияси оғир талабаларни конструктив ёндашув асосида тарбиялаш мазмуни	173
НОРМАЕВА М. Гендерное измерение внешней политики Узбекистана в контексте интеграции Центральной Азии	176
MIRZAYEV G. O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan madaniy-gumanitar hamkorligini rivojlantirish masalalari	183
G'AYBULLAYEV O. Markaziy Osiyo: jahon integratsiyasi yo'lidagi to'siq va imkoniyatlar	193
VAXOBOV D. Farg'ona vodiysi shaharlarida xizmat ko'rsatish va muhandislik tizimi (1917-1941 yy)	197
ABDULHAYEV M., XAKIMOV N. Markaziy Osiyo regional integratsiyanining geosiyosiy muvozanatga ta'siri: tashqi kuchlar ta'sirini kamaytirishdagi strategik rolinining tahlili	204
JUMANIYAZOVA M. Markaziy Osiyo integratsiyasida gender tenglik bila bog'liq masalalarning ijtimoiy-siyosiy ahamiyati	212
ИСРОЙЛОВ М. Минтақавий хавфсизлик – Ўзбекистон ташқи сиёсатидаги энг устувор вазифа	216
NURMATOV S. Ukrainadagi urushdan Markaziy Osiyo davlatlari foydalana oldimi?	223

КУДРАТОВ Б. Прогнозы изменения геополитической ситуации в Центральной Азии	229
ГЛАДКИХ С. Культурно-гуманитарное сотрудничество Узбекистана в Центральной Азии	237
ХАТАМОВ Т. Markaziy Osiyo xalqlari integratsiyasida tasavvuf maktablari merosining o'рни	243
АЗИМОВ Х. Геополитические аспекты развития транспортных коридоров в Центральной Азии	250
ХУЖАЕВ М. Марказий Осиё мамлакатларининг маданиятлараро интеграциясида Заки Валидийнинг илмий мероси	254
БЕРДИЕВ Б. Узбекистан – один из главных туристических центров Центральной Азии	258
MUXAMMADSOLIYEV S. Postsovet makonidagi siyosiy transformatsiyaning asosiy tendensiyalari	264
АВАЗОВА Ш. O'zbekiston Respublikasida davlat suvereniteti va xalq hokimiyatining konstitutsiyaviy asoslari	270
КНУРРАМОВ М. The Role of Uzbekistan-Kazakhstan Tandem in Shaping Central Asian Integration Initiatives	274
АЛИМАРДОНОВ О. Марказий Осиёда халқ дипломатиясини ривожлантириш истиқболлари (Қирғизистон мисолида)	283
АБДУСАЛАМОВА Г. Воздействие исторических и культурных факторов на систему школьного образования в Центральной Азии	290
II QISM	
DALIMIRZAYEV J. Turkiya va Rossiyaning geosiyosiy manfaatlari kesimida hududlar tasnifi	298
NURMUXAMATOV J. Markaziy Osiyo mintaqasida O'zbekiston-Xitoy munosabatlari	312
СОБИРЖОНОВА М. ШОС – уникальный механизм многостороннего сотрудничества	317
ABDURAXMANOV SH. Markaziy Osiyo integratsiyasi: mintaqada barqaror taraqqiyotni ta'minlash sari	323
ЭРГАШЕВА Ш. Глобальная интеграция стран Центральной Азии: проблемы и перспективы	330
MIRVOSILOVA M. O'zbekiston - Turkmaniston: mintaqaviy integratsiya yo'lida strategik hamkorlikning yangi bosqichi	337
BOBOMURODOVA M. The Impact of WTO Regulations on the National Banking System	342
ERGASHOV Z. Markaziy Osiyo intergatsiyasi: omillari, yo'nalishlari	346
РАСУЛОВ О. Ўзбекистон ва Жазоир ўртасидаги ҳамкорликни ўрнатиш ва ривожлантиришнинг истиқболли йўналишлари	355

**YANGI MARKAZIY OSIYO INTEGRATSIYASINING
SIYOSIY-IQTISODIY VA MADANIY-GUMANITAR JIHATLARI**

**xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiyasi materiallari to'plami**
(Toshkent, 2025-yil 27-may)

**Mas'ul muharrir:
M.NAZIROV**

***To'plamda joy olgan maqola va tezislarda keltirilgan
ma'lumotlarga mualliflar mas'uldirlar.***

Bosishga ruxsat etildi: __.06.2025 y.
Bichimi 60x84 1/16. Shartli 22,5 b.t.
50 nusxada bosildi. Buyurtma № __
O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi bosmaxonasi.
Toshkent sh., A.Qodiriy ko'ch., 11.